

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่งไทยเป็นมคอธ
สอบ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

145

บัดนี้ จักกล่าวถึงพระคุณสมบัติของสมเด็จพระบรมศาสดาปรารภบท สุกโต
 ที่แปลว่า เสด็จไปคิแล้ว เพื่อยังประโยชน์ให้สำเร็จแก่สาธุชน ฯ

พุทธศาสนิกบัณฑิต คำนี้ถึงพระคุณสมบัติของพระองค์แล้ว ได้กล่าว
 สรรเสริญไว้บทหนึ่งว่า สุกโต แปลว่า เสด็จไปคิแล้ว บทนี้มีอรรถาธิบาย ดังต่อไปนี้ ฯ

สมเด็จพระบรมศาสดาของพวกเรา มีพระชาติเป็นกษัตริย์ และเป็นรัชทายาท
 ผู้จะดำรงราชสืบสันตติวงศ์ ครองพระนครบิลพัสดุ์สักกชนบท แต่พระองค์ทรงพระมหา
 กรุณาในประชาชน พอพระเหตุที่จะเป็นศาสดาสั่งสอนเขายิ่งกว่าเป็นผู้ปกครองเขา จึง
 กล่าวทรงเปลี่ยนแปลงภาวะของพระองค์ เสด็จออกทรงผนวชเป็นบรรพชิตแสวงหาทาง
 พระโพธิญาณ คือ บัญญัติธรรม ทรงทดลองด้วยประการต่าง ๆ ทั้งความเพียรทรมาน
 พระกายด้วยอุบายต่าง ๆ ตามความนับถือของคนในครั้งนั้น จนถึงทรงอดกลั้นลมอัสสาสะ
 บัสสาสะและอกอาหารได้ความลำบากเคียดครั่น และพระกายซูบผอม เป็นการยากที่จะทำได้
 เรียกว่าทุกกรกิริยา ก็ยังหาได้บรรลุพระโพธิญาณไม่ เป็นช้านานถึง ๖ ปี ในระหว่างนี้
 โดยธรรมชาติก็น่าจะอดิหาระอาพระเหตุหัย ทรงหวนคำนึงถึงความสุขในฆราวาส แต่พระองค์
 ตั้งพระเหตุหัยมั่น ทรงบากบั่นไม่ท้อถอย ทรงคำนึงถึงพระคุณธรรมที่ทรงอบรมมาดีเอา
 เป็นเครื่องสนับสนุน ในที่สุด ก็ได้ทรงปฏิบัติถูกทาง และได้บรรลุพระโพธิญาณ
 พระโบราณจารย์หมายเอาความหักพระเหตุหัย ห้ามความคิดถึงสุขในหนหลัง และความ
 ย่อท้อเสีย กล่าวว่ พระองค์ทรงชนะมารผู้มาผจญด้วยบารมีธรรม จริงอยู่ ถ้าพระองค์ได้
 ความลำบากเข้าหวนนึกถึงสุขในฆราวาสเลิกการแสวงหาพระโพธิญาณเสีย เสด็จกลับหลังไปสู่
 ภาวะเดิม ที่ไหนจักได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประภิชฐานพระพุทธานุชาตินี้ได้ ในทาง

ทรวาตักจักไม่วิเศษอะไร คนทั้งหลายคงทูลกันว่า เป็นผู้หาความเพียรมิได้ ทำอะไร
ไม่ตลอดเป็นอันว่าจักเสียทั้ง ๒ ทาง พระองค์ห้ามความย่อท้อเสีย ใช้ความเพียรบากบั่นไป
จนสำเร็จในทางพระโพธิญาณ จึงได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประดิษฐานพระพุทธรศาสนา
ขึ้นได้ มีพระเกียรติยศปรากฏมาจนบัดนี้ อย่างนี้แล พระองค์ชื่อว่า เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว
พระกัณทรนาจารย์หมายความว่าความซึ้งกล่าวไว้ว่า กิเลสใต้อันพระองค์ละได้แล้ว พระองค์ไม่
กลับมาสู่กิเลสนั้นอีก คือ ไม่ยังกิเลสนั้นให้เกิดขึ้นอีก พระองค์ถึงฐานะใดแล้ว ฐานะนั้นไม่
กลับมาซ้ำอีก ก็ว่า ไม่กลับมาทกจากฐานะนั้นอีก จึงชื่อว่า เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงพัก กับ ๑๕ นาที.

